

A. HANS

De verovering van Oudenaarde door de Geuzen

't Was zondag 9 september. Een dikke mist hulde bos en veld evenals de stad in een schier ondoordringbare sluier.

De nachtwacht van de Baerpoort trok weg, na vervangen geworden te zijn door enige burgers die tot hun spijt de zondag door deze onaangename dienst gestoord zagen. Schele Bert, die ook op post gestaan had, spoedde zich naar huis, mompelend:

— Zelfs de helper van de beul laat men 's nachts aan die vervloekte poort, gelijk de eerste de beste burger. En moesten die vervloekte Geuzen komen, terwijl ik bij de wacht was, dan zou ik nog geen ernstige tegenstand mogen bieden, want die rode duivel, met zijn katogen, welke een mens tot in 't putje van 't lijf blikken, die sluwe vos zou me bij meester Van der Hagen in ongenade brengen! Kon ik hem maar eens een pas tussen de ribben geven, maar 't is of hij zich onzichtbaar maken kan. Zoek ik hem, dan vind ik de lammeling niet, maar hij staat verdomd voor mijn neus, wanneer ik hem ontlopen wil.

Bert keek niet voor zich uit, en nu met die mist was oplettendheid dubbel nodig. De hulpbeul kwam dan ook in onzachte aanraking met een dik lichaam, dat gelukkig als een veer werkte, zodat Bert zich niet erg bezeerde. Zijn ontevreden luim verbeterde door deze botsing niet, want hij riep vloekend:

— Lompe kinkel, houd uw wijnavat uit mijn weg!

Maar toen hij tot zijn schrik bemerkte dat het wijnavat aan de eerwaarde pater Antonius toebehoorde, sloeg hij vlug een andere toon aan en hernam:

— Bij de Heilige Petrus en Paulus en de andere hemelingen, ik wist niet, dat gij het waart, vrome vader! Vergeef mij mijn onheilige woorden, gesproken in zondige drift, waarvoor ik oprecht schuld belijd!

— 't Is goed, dat ge Bert zijt, anders ...! zei de monnik dreigend.

— Anders betichtte ge me van ketterij, dacht de hulpbeul.

— Ge komt zeker van de wacht? vroeg de pater.

— Ja, eerwaarde vader.

— De klok van de Pamelkerk luidt, vervolgde de geestelijke. Ge weet dat het bedehuis, door die vervloekte Geuzenprediker, Herman Deschepper, zo snood ontheiligd, heden gewijd wordt.

— Ja, vader, maar die volksleider, die duivelsdienaar is streng gestraft geworden voor zijn schandelijke misdaad. Ha! hoe heb ik zijn vuurtje gestookt, hoe lustig brandde het hout en welke lelijke tronie trok de verdoemde ketter, toen de rook hem belette nog zo'n hellegezing uit te braken.

— De kerk was toornig, Bert, en ze naam wraak. Maar gij gaat toch naar de wijding, nietwaar?

— Natuurlijk, eerwaarde vader, natuurlijk! Niet die roerende dienst bijwonen? Ik heb er reeds lang naar verlangd de kerk van Pamel in haar eer hersteld te zien. Ik spoedde mij naar huis om mijn wapens af te leggen en me voegzaam te kleden voor de godvruchtige plechtigheid, zei de huichelaar, die in zijn hart deze ontmoeting verwenste. Er zal veel volk zijn, eerwaarde vader, vervolgde Bert flemend.

— Wij hebben reden tot dank. Ge weet wat er te Parijs gebeurd is. Duizenden kettters zijn door het verterend vuur van de Heer getroffen, hebben hun afvalligheid met de dood bekocht ... Er komt eens een einde aan het geduld en de goedertierenheid van de Kerk. En onze Geuzen hoopten op bijstand van hun broeders in de duivelsleer, ze hoopten samen met de Hugonoten, de Franse kettters, schrik en

verdering in de Nederlanden te zaaien. Laten we de hemel danken! en de monnik herhaalde die aansporing in het hem eigen Latijn. „Maar Bert, keer nu huiswaarts, anders komt gij te laat op de plechtigheid”, besloot hij.

— Ja, eerwaarde vader, zei de schelm nederig, waarna hij zijn weg vervolgde, grommend:

— Die gekruinde moeial kan goed praten ... Hij heeft gisteren, de duivel weet hoeveel bekers wijn in zijn sponsachtige buik gegoten, is dan in zijn donzen bed gevallen, na vergeten te hebben zijn vet lijf te kastijden. Hij kan nu nog niet lijden, dat ik enige uurtjes slaap! Ik moet naar de kerk, ja ik moet, want die drinkebroer zou het me zeer euvel duiden, zocht hij me met zijn loerende oogjes tevergeefs!

Pater Antonius had intussen een gesprek aangeknoopt met een voorname Oudenaardse burger, Jacobus Staelens, schepen van de stad, die nu plots uit de mist was komen opdagen.

— Ook ter kerke? vroeg de monnik.

— Jawel, doch ik zal wat te laat moeten komen, daar ik me er van vergewissen wil, dat de poorten goed bewaakt worden.

— Zijt ge nog zeer bevreesd voor een overval vanwege de Geuzen? Men zegt, dat het bos geheel verlaten is.

— God en de gebenedijde Vrouwe geven, dat dit gerucht waarheid blijkt te zijn, maar is het geen list? Ik beken, de kastijding van de Hugenoten moet de Vlaamse Geuzen ontmoedigd hebben, maar toch dienen we zeer voorzichtig te wezen. Tot straks, eerwaarde vader, onze wegen scheiden hier, ik begeef me naar de Baerpoort.

— God zij met u, heer Schepen! zei Antonius zalvend, en hij haastte zich om de roepstem van de Pamelse klokken, die dof klonken in de mist, op te volgen.

Schepen Staelens stapte ook snel voort, om na zijn dienstplicht nog zo vroeg mogelijk op een ereplaats in de te wijden kerk te zitten.

Toen hij de Baerpoort bereikte, onderzocht de wacht juist de papieren van enige kooplieden, die beweerden op weg te zijn van Doornik naar Gent en de zondag te Oudenaarde te willen doorbrengen, waar ze veiliger zouden zijn dan in een herberg op het platteland. Hun passen waren in orde en de vreemdelingen mochten ongehinderd doorgaan. Langzaam slenterden ze voort, druk redetwistend, over de straat, die ze moesten nemen.

Artus van Hartbosch, die heden morgen ook de wacht betrok, wilde hun de nodige inlichtingen geven, toen vijf personen zich aan de poort aanboden.

— Wie zijt ge? vroeg de schepen Staelens.

— Eerlijke buitenlieden die de wijding van de Pamelkerk wensen bij te wonen, hernam een van hen. Gelieve mijn papieren in te zien, heer schepen.

— Kent ge me dan? vroeg Staelens.

— Ik kom meer malen per week te Oudenaarde, heer.

De wethouder nam de pas over, terwijl de andere wachters in de papieren van de overige reizigers gluurden.

Alleen Artus van Hartbosch hield zich wat terzijde, en eensklaps, na met de woordvoerder van de vermeende buitenlieden een snelle blik gewisseld te hebben, loste hij zijn vuurroer.

Andere schoten weerklonken, de kooplieden, die eerst binnen gekomen waren, snelden terug, terwijl van buiten uit de mist talrijke gedaanten opdoemden.

— Verraad! Sluit de poort! gilte de schepen.

Een van de wachters, Martinus Devroe, wilde dit bevel opvolgen, maar een degen schemerde voor zijn ogen en doorstak de ongelukkige.

Een van de zware deuren krijste op haar hengsels, doch het was te laat. De Geuzen, die zich in een nabijgelegen schuur verborgen hadden, renden binnen en luid en geestdriftig riepen ze:

— Leve de Geuzen! Oudenaarde voor Oranje!

Weer klonken schoten, zwaarden kletterden, maar boven alles galmde de stem van Jacob Blommaert:

— Een vendel bij de poort, een tweede naar de Pamelkerk, het derde naar de markt! Leve de Geuzen, Oudenaarde voor Oranje!

— Verraad, verraad! schreeuwde schepen Staelens en hij wilde wegijlen, maar een kogel trof zijn arm en bewusteloos zonk de wethouder neer.

Een andere burger, die de mare van de overval verspreiden wilde, werd door een muskotschot gedood. De overige wachters moesten in hun kamertje blijven, en aan de poort was alle weerstand vlug overwonnen.

Het tweede vendel Geuzen rende naar de Pamelkerk. Daar was de dienst reeds begonnen, het orgel dreunde, gezangen ruisten, de wierook kronkelde boven het hoofd van de biddende priesters. Niemand vermoedde, wat daar buiten geschiedde, tot eensklaps de zware poort opengeworpen werd en Kasper Wybo met zijn daverende stem riep:

— Leve de Geuzen! Oudenaarde voor Oranje!

Orgelspel en gezangen en gebeden hielden op, en een heftige beweging beroerde het volk, maar Wybo hernam:

— Ieder moet blijven zitten! Geen kwaad zal u geschieden zo ge mijn bevelen opvolgt!

Niemand was gewapend, alle uitgangen waren bezet en sidderend bleven de roomse gelovigen op hun zitplaats.

Het derde vendel rende naar de markt, en riep almaar „Leve de Geus, Oudenaarde voor Oranje!” en loste onophoudelijk de vuuroeren. Blommaert voerde deze bende aan en hij dwong de burgers in hun woning te blijven. Hij dreigde ieder neer te schieten die zich durfde vertonen.

De mist was langzamerhand opgetrokken, en plotseling brak de zon door, en toen de rode krijgsman in het stadhuis gedrongen was en de prinsenvlag op de toren gehesen had, beschenen de gouden stralen de kleuren van de vrijheid, de verdraagzaamheid, het fiere „Oranje, blanje, bleu!”

De soldaten uit het kasteel vernamen dan slechts wat er te Oudenaarde gebeurd was, en toen ze in allerijl de straten binnenrenden, stootten ze op de kloeke Geuzenvendels, uit wier midden dreigend klonk:

— Slaat dood de Spanjolen! Weg met de Waalse huurlingen! Vlaams Oudenaarde voor Oranje!

De Spaanse krijgslieden konden die schok niet weerstaan, de vorsten werden neergehakt, de volgenden ontwapend en gevangen genomen, terwijl de achterhoede met de hoogbaljuw in 't kasteel terugsnelde.

Wie van de burgers tegen de Geuzen wilde strijden, moest die poging opgeven, want Blommaerts maatregelen werden stipt gevolgd en alle straten waren afgesloten door gewapende medestanders.

— Spoed u naar de Pamelkerk, zeg Wybo, dat hij de burgers bij kleine troepjes naar huis laat gaan en dan onmiddellijk met zijn mannen naar hier komt, om het kasteel aan te vallen, gebood Blommaert tot de rode krijgsman.

Deze snelde naar de aangewezen plaats en bracht het bevel over. De gelovigen vertrokken, maar ieder vond in zijn straat een troepje Geuzen, die hen wel veroorloofden in hun woning te treden, maar verder verboden die nog te verlaten.

Een man wilde verdoken achter de rug van een burgeres, onopgemerkt uit de Pamelkerk sluipen, maar Mathys Deschepper, die ook tot Wybo's afdeling behoorde, sprong als een leeuw op hem toe, greep hem bij de keel, roepend:

— Gij niet, Bert, schele duivel. Ik weet dat gij mijn zoon Herman hebt helpen verbranden.

De woedende Geus hief de gillende hulpbeul omhoog, smakte hem tegen de grond, en huilde maar: „Gij hielp mijn zoon vermoorden!” Weer nam hij zijn slachtoffer op, slingerde hem nu met kracht tegen de kerkmuur, nogmaals herhalend: „Gij zijt de beul van mijn zoon!”

Bloedend bleef Bert liggen.

— Niet alzo! riep Wybo, en nam Mathijs bij de arm. Maar de wraakzuchtige oude stootte zijn overste ruw opzij en tierde:

— Beweeg me niet tot zachtheid! Hij hielp mijn zoon verbranden!

En als een razende stampte de Geus op het lichaam van de reeds bezwijmde hulpbeul.

— Zijt ge nog niet dood, monster ... Voelt ge nu wat smarten zijn ... Mijn zoon leed ook ... Ga weg, Kasper ...Laat me mijn wraak ... Ik wil thans ook beul zijn ...

Snel rolden de woorden over zijn lippen, akelig als vloeken klonken ze voor de wijd geopende kerkpoort ... En toch was die man eens een vreedzame landbouwer, een liefhebbende echtgenoot, een vriendelijke vader geweest!

Bert lag daar vreselijk verminkt, besmeurd met bloed ...

— Nu is hij dood! zei Deschepper kalm. Maar nog zijn mijn vrouw, mijn dochter en mijn zoon niet genoeg gewroken!

Wybo leidde zijn mannen snel naar het kasteel.

— Ga de heer van Schoonewalle bevrijden! zei Blommaert tot de rode krijgsman. De Geuzenkapitein stelde nu zijn strijders voor het koninklijk slot, waar de hoogbaljuw het bevel voerde. Corteville wist welk lot hem te wachten stond, als hij levend in de handen van de Geuzen viel, en hij had genoeg lieden zien sterven onder de wreedste pijnen, om voor zulk een dood te sidderen. Toen Blommaert het kasteel opeiste, weigerde Corteville dan ook het over te geven, en besloot liever tot het uiterste te strijden.

— Steek de poort in brand! gebod Blommaert.

Enige stonden later likten de vlammen het hout.

— Vuur, vuur! riep Mathys Deschepper. Ha! hadden we nu Corteville om hem in die poel te slingeren. Herman stierf ook op de brandstapel, het lichaam van mijn vrouw werd met vuur geschroeid!

De Spanjaarden stonden op de muren. Ze waren slechts met weinigen. De dood grijnsde hen tegen. Velen sprongen in de Schelde, die langs het slot vloeide, en verdronken, want wie uit het water wilde klimmen, werd meedogenloos teruggestoten.

De Geuzen rameiden de poort met een stormram. Het zware hout lag een ogenblik schier onbeweeglijk in hun sterke knuisten, dan deden de stoere kerels een stap achteruit en schoten vervolgens snel voorwaarts. Zodat de ram met geweld op de reeds half verbrande poort beukte. Vonken spetterden naar alle kanten, de deuren zakten weg, doch vielen na een nieuwe stoot zwaar ploffend neer. Juichend sprongen de Geuzen over gloeiende asse en vlammend hout en stormden de binnenplaats op, roepend: „Oudenaarde voor Oranje! Slaat dood de Spanjolen!” Maar er waren geen huurlingen meer op het plein, om de sterkte nog tot het uiterste te verdedigen. Joris van Corteville stond ginds, nevens zijn hofknaap, alleen en verlaten! De hoogbaljuw zag akelig bleek. Neen, hij zou niet zo rustig sterven als de ketterse predikanten die hij naar de strafplaats geleid had. Angst straalde uit zijn ogen en de hand, die het zwaard tot verdediging ophief, beefde ... Corteville vroeg geen genade. Hij wist, dat die hem geweigerd zou worden. Hij smeekte om geen deernis, want slechts wraaklust beheerste die Geuzen, welke het eerst het slot binnengeseld waren.

Een schot knalde. Corteville sloeg de armen omhoog en viel, getroffen in de borst, dood neer. Blommaert was menselijker dan de roomse inquisiteuren in de Nederlanden en hun handlangers, want hij had de hoogbaljuw een gruwelijk einde bespaard.

— Hij is dood! huilde Mathys Deschepper, het lijk omkerende. Hij stierf een zachte dood ... Mijn vrouw werd langzaam verdronken, mijn zoon verbrand, en hun beul sterft zonder pijnen.

Uit: Heldenstrijd of een kapitein der Bosgeuzen